

8 Mayıs 1945'te Nazi Almanyası kayıtsız şartsız teslim oldu ve İkinci Dünya Savaşı Avrupa'da sona erdi. Hitler ve başlıca yakın kadroları intihar ettiler, Göring kaçarken yakalanacak ve Nürnberg duruşmasında idama mahkum olacak ama zehir içerek intihar edecekti.

Kızıl Ordu Berlin'e girerken beklemediği oranda ağır kayıp verir. Naziler 14-16 yaşındaki çocuklara omuzdan atılabilen roketatarlar dağıtmıştır ve Kızıl Ordu çok sayıda tank kaybeder. Naziler direnişin umutsuz olduğunu bilmektedir ama yine de sonuna kadar direnirler. Hitler de intihar etmek için Berlin'i savunan generalden "fazla dayanamayacağız" bilgisinin gelmesini bekleyecektir. Hitler ve sağ kolu sayılan Göbbels eşleriyle birlikte intihar ederler, cesetleri yakılır. Çöküş adıyla oynayan Der Untergang filmi izlediyseniz Nazilerin son günlerindeki umutsuzluklarını görmüşsünüzdür. Göbbels yine de son ana kadar halka gaz vermeye devam edecektir. Anlaşmak için Kızıl Ordu Mareşali Jukov'a elçi yollarlar ama "kayıtsız şartsız teslim olmaları" dışında başka bir şey söz konusu değildir. İntiharlarının ardından Naziler teslim olur.

Savaşın sona ermesi aynı zamanda yeni bir Avrupa demektir. Almanya ikiye bölünür, Berlin'de hem müttefikler hem de Kızıl Ordu bulunacaktır. Bulgaristan, Romanya, Çekoslovakya, Macaristan, Polonya, Yugoslavya ve Arnavutluk'ta komünist partileri iktidara gelir. Bunlardan sadece Yugoslavya ve Arnavutluk'ta etkili silahlı mücadele verilmiştir, diğer ülkelerde direniş zayıf kalmıştır.

İkinci Dünya Savaşı ardından Çin'deki savaş da komünistlerin zaferiyle sonuçlanınca insanlığın üçte biri sosyalist iktidarlar altında yaşamaya başlar.

1945-1989 arasında geçen 44 yılda sosyalist Avrupa ülkelerinde değişik ayaklanmalar olur. Demokratik Almanya Cumhuriyeti 1953, Macaristan ve Polonya 1956 ve Varşova Paktı ülkelerinin orduları 1968'de Çekoslovakya'ya müdahale ederler.

1980'li yılların başlarında Polonya'da Dayanışma Sendikası'nın yoğunlaşan muhalefeti ardından sıkıyönetim ilan edilir ama bu durum iktidardaki İşçi Partisi'nin gittikçe zayıflamasını engellemeyecektir. Polonya'da liman işçileri (Dayanışma Sendikası) köylüler ve aydınlarla iyi

75 yıl önce 8 Mayıs ve sonrası

Engin Erkiner tarafından yazıldı
Perşembe, 07 Mayıs 2020 18:44 -

ilişkiler kurar, rejime muhalif bütün güçleri tek cephede birleştirir ve aynı on yılın sonlarında iktidara ortak olur. Ardından bu ülkede rejim değişikliği gerçekleşir. Polonya'da işçiler kapitalizm için başarılı mücadele yürüteceklerdir.

Ardından Macaristan'da iktidar değişir, bu ülke Demokratik Almanya Cumhuriyeti (DAC) ile sınırını açar ve buradaki Almanlar Macaristan üzerinden Batı Almanya'ya geçmeye başlar. DAC'de sürekli tekrarlanan Pazartesi Gösterileri ardından Honecker genel sekreterlikten çekilir. Kısa süre önce Doğu Berlin'e gelen Mandel burada yaptığı konuşmada halkın bürokratik yönetimi devirip gerçek bir sosyalist düzen kurmasını ister ama yapılacak ilk seçimi Hıristiyan Demokratlar kazanacaktır. (Bkz. 1989 Berlin Duvarı).

Ardından Çekoslovakya, sonra Bulgaristan ve Romanya gelir. İktidarın yoğun silahlı çatışmayla el değiştirdiği tek ülke Romanya olur, 1100 kadar insan hayatını kaybeder.

Yugoslavya ve Arnavutluk da kısa süre sonra bunları izleyecektir.

Avrupa haritası büyük oranda 1939'da savaşın başlamasından önceki durumuna döner. Sosyalizm bu ülkelerin tarihlerinde ara bir dönem gibidir. Bu ülkelerden DAC ve Çekoslovakya sanayileşmiş ülkelerdi, diğerleri değildi ama yarı feodal de değildiler, kapitalizmin az gelişmiş olduğu küçük köylü ülkeleriydi.

SSCB'de de iki yıl sonra SBKP iktidardan düşecektir.

Rusya toparlanmadan harekete geçen Avrupa Birliği (AB) ve ABD öncelikle Polonya, Çekoslovakya ve Macaristan'ı hem NATO ve hem de AB'ye alır. Bunları parçalanan Yugoslavya'nın bazı cumhuriyetleri ve son olarak da Bulgaristan ve Romanya izleyecektir.

Yugoslavya'yı oluşturan cumhuriyetlerin parçalanmasında eski düşmanlıkların rolü önemlidir. Bu ülkeyi oluşturan halklardan bir bölümü Hitler Almanya'sı ile işbirliği yaparken, diğerleri yapmamıştır.

75 yıl önce 8 Mayıs ve sonrası

Engin Erkiner tarafından yazıldı
Perşembe, 07 Mayıs 2020 18:44 -

Bizde pek bilinmez ama Balkanlar ile Ortadoğu birbirinden pek farklı değildir. Her iki bölgede de yıllardır çözülemeyen sınır sorunları vardır. Her ülke kendi tarihinde “büyük” olduğu bir dönem yaşamıştır –mesela Polonya gibi- ve bu ülkelerdeki sağcılar sürekli olarak o “büyük”lüğü anarlar.

Bizde Malazgirt Savaşı'nın anıldığı gibi Sırbistan'da da 1389'daki Kosova savaşı anılır. Savaşta hem Osmanlı hem de Sırbistan ordusu ağır kayıp vermiş ve padişah I. Murat savaş alanında bir Sırp prensi tarafından öldürülmüştür. Bu kişi Sırbistan tarihinde ulusal kahraman olarak anılır. Savaşın 600. yıldönümünde büyük tören düzenlenmişti. Bu savaş Osmanlı'ya Orta Avrupa'da ilerlemenin yolunu açmıştır.

Bu ülkelerin hızlı bir şekilde AB'ye alınmaları sonucu sınır sorunları eskisi kadar keskin değildir ama ortadan da kalkmamıştır. Mesela Yunanistan'ın yanında küçük bir Makedonya Cumhuriyeti'nin kurulması itirazlara yol açmıştır. Yunan millicilerine göre Makedonya Yunan adıdır, bu nedenle de kullanılamaz.

Ülkeler arasındaki bu ve benzeri çelişkilere rağmen herkes birbirine tahammül etmektedir. Sesi en fazla çıkan şimdilik Macaristan'daki Orban yönetimidir. Orban geçmişin “büyük Macaristan'ını” sürekli işlemektedir.

Tarih boyunca sınır anlaşmazlıklarının ve savaşların eksik olmadığı Balkanlar'da bir süreden beri savaş yoktur. Hitler SSCB'ye saldırırken bu ülkeleri işgal ederek ilerlediği için Balkanlar şu andaki Almanya'nın arka bahçesi durumundadır. ABD ve başka ülkeler de vardır ama Almanya'nın durumu sadece yatırımlarıyla değil özellikle Romanya'da Alman azınlığa dayandığı için daha güçlüdür.

Türkiye de 1990 sonrasında bu alana girmeye çalışmış, Yunus Emre Enstitüleri açmış, Kosova ve Arnavutluk ile iyi ilişkiler geliştirmiş ama fazla ileri gidememiştir.